

skega izkupička v smislu gospodarskega programa 10 K. — Tov. Vinco Krek, učitelj in posestnik v Trbojah pri Kranju, 10 K. — Tov. E. Gangl ob priliki Zavezinega jubileja 10 K. — Živel darovalci in nasledniki!

Letnina za 1913 po 2 K so plačali ti-je tovariši in tovarišice: nadučiteljica Marija Blahna; učiteljice: Ana Krašovec, Poldi Tomšič, Toni Virk, Neimenovana, Pavla Pirker; učitelja: Viktor Grčar in Karel Puhar, vsi iz Ribnice na Dolenjskem. — Marija Stravs, učiteljica v Zamečku pri Raki na Dolenjskem. — Nadučitelj Anton Skala, učitelja Fran Mrcina in Fran Grum in učiteljica Ljudmila Borštnar, vsi iz Vipave. — Klotilda Kunacz, učiteljica na Suhorji pri Košani. — Gabriel Grilec, nadučitelj na Studencu pri Radni na Dolenjskem. — Ivan Stupica, učitelj v Dražgošah na Gorenjskem. Hvala!

Priporočajte in širite naš list!

Učiteljski vestnik.

IVAN DIMNIK — Trst:

Učitelj bodi Sokol!

Kdor plove brez smotra v svetovni reki, je izgubljen, ta služi le drugim za stroj; zato se moramo kmalu vprašati: ali imamo pravi smoter, pravi ideal, brez pravega ideala ni mogoče napredka. Kake ideale torej imamo?

Masaryk.

Eden glavnih naših idealov je Sokolstvo, v katerem so vtelesene vse kreposti, po katerih hrepeni mož in ki budi eno naših poglavitnih smotrov vse veke.

Velika je misel sokolska in vzvišeni so nje četver evanجيلji: telesne kreposti, nprstvene kreposti, narodnostne odločnosti in demokratske notranjosti.

Ne samo duševna, čustvena in moralna vzgoja je naš namen: tudi telesna vzgoja in izobrazba nam mora biti sveta! Le v zdravem telesu biva zdrava duša!

Sokolska ideja! Ta vzvišeni naš ideal, katere krepki potezi narodne vzajemnosti in demokratizma se bliščita v naši bodočnosti in sedanjosti kot dve svetli zvezdi vodnici vsakemu izobražencu: da jih ne more in ne sme prezreti. Kako lepo širi in krepi narodnostno idejo Sokolstvo: ono s širjenjem same sebe krepi in utrjuje tudi narodno idejo in vrši pri tem veliko narodno-obrambno delo s tem, da preprečuje širjenje renegatstva in probujanje narodne zavesti na naših mejah; kako vzvišeno oznanja sokolstvo demokratizem: "Če nikdar prej, te prešine demokratski duh v onem trenutku, ko boš stal ob boku obrtnika ali delavca, ko boš dan na dan občeval z njimi — po mislih buržoazije — nižjimi sloji. Izginila bo nezaupnost, na njeno mesto pa mora stopiti na eni strani spoštovanje in zaupnost; na drugi strani pa tem večje prijateljstvo, tem iskrenjša ljubezen do istih članov človeške družbe, ki jih le-ta zanemarja in čisto zaničuje, a jim hlini svojo neresnično naklonjenost — kadar jih potrebuje."

Poleg družabnosti in telesne vzgoje, ki je nikdar ne moremo dovolj poudarjati, ima pa sokolska ideja tudi to, da nas navaja k delavnosti, nam krepi duha in nam s pomočjo fizične krepkosti podeljuje tudi moč idej.

Sistematično je delovanje Sokolstva k temu s pomočjo drobnega narodnega dela, ki se uveljavlja v širjenju demokratske ideje, vzajemnosti, narodnosti, ideje smisla telesne vzgoje, abstinence — oziroma zmernosti, antinikotinizma; katero širi s pomočjo predavanj, knjižnic, neposrednega pouka, poučnih izletov. To dviga sokolsko idejo in ji daje vzvišen smisel!

Sokolstvo hoče priboriti narodu krepkih delavcev in se trudi zato, da bo narod telesno — kakor duševno napredoval od generacije do generacije in se povzdignil. Bori se proti vsemu, kar telesno in duševno ubija posameznika. Ne posameznika, temveč z mnogimi slučajmi generacija za generacijo sicer pada v žrelo pogube — in s tem slabi moč naroda.

Nuditi rokodelcem, telesnemu in duševnemu delavcu socialni razvoj njegovega telesa, to je pa namen sistematiškega sokolskega telovadnega sestava in dela.

Toda ne samo za okrepitev naroda, temveč z okrepitevijo posameznih slovanskih narodov deluje Sokolstvo za okrepitev vsega Slovanstva. Sokolska ideja deluje tudi za ukoreninjenje slovanske ideje in slovanske vzajemnosti.

Zapomni naj si pa vsakdo, da še ni odpomogel sokolski ideji, če hodi le v telovadnico telovaditi, ker s tem je vsakdo šele telovadeč, a še ni Sokol, ki je pripomogel smotrom sokolske ideje do veljave.

Vladimir Knaflič pravi prav umestno o Sokolstvu: "Telesno silen, nprstno živč, o Sokolstvu: "Telesno silen, nprstno živč, (po svoje) naroden aristokrat ni Sokol;

telesno močan, nprstno, a ne narodno čuteč demokrati Sokol; naroden, demokratičen, silen, a ne nprstno živč, četudi član „Sokola“, ni Sokol; oni, ki živi nprstno, četudi narodno in dela demokratično, a ne uri svojih telesnih sil, ni Sokol. Sokol je edino in izključno le ta, ki živi nprstno, uri in krepi svoje telesne sile in oblikuje telo vztrajno in tekom let do vrhunca umetniške klasične dovršenosti, oni, ki je skozinsko demokrat po vsem svojem mišljenju, ki v zasebnem življenju, v politiki, v socialnih vprašanjih ne dopušča le vsakemu svobode, ampak ki izkusa tudi dejanjski omogočiti osvobojo, politično in socialno, in slednjič, ki si za torišče svojega demokratičnega političnega in socialnega delovanja izbere oni delokrog, ki mu je dan po naravi sami, ono singulitetno skupino, v koji je vzrastel in ki mu daje kulturna in politična sredstva za njegovo politično in socialno delovanje in predmet temu delovanju: Na rod."

MLADINA!

Nisem ti mogel napisati boljnih besedi od teh. Svoj čas so nam prepovedali telovaditi pri sokolskih društvih. Vkljub temu je bilo vzgojenih mnogo sokolskih vaditeljev uprav v zadnjem času v vrstah našega učiteljskega naraščaja. V ponos in diko naroda bo to učiteljstvo. V zadnjem času je po ministrski odredbi dovoljeno naraščaju in šolski mladini zopet telovaditi pri sokolskih društvih, torej je tudi našemu učiteljskemu naraščaju dovoljeno telovaditi v sokolskih vrstah. Zatorej je naš smoter sedaj uvesti in širiti sokolsko idejo med učiteljskim naraščajem, da si tam pridobi dovoljne sokolske naobrazbe in se uvede sokolski telovadni sestav v naše šolske telovadnice.

Kdor Slovan — ta Sokol!

Kranjske vesti.

—r— Inspekcija na cesti. Dobro je že v spominu našim čitateljem, kako je ljubljanski nadzornik Majer opravljal svoj posel tudi ob zaprtih vratih in na javni cesti. Ta čudna navada se od časa do časa ponavlja — ne sicer pri nadzornikih, pač pa pri damah, čeprav nimajo s šolstvom nič opravka in stika. Ampak na Kranjskem je dandanes vse mogoče. — Ko je deželni glavar dr. Sušteršič opravljal svoje inspekcijsko potovanje po deželi, ga je spremljala njegova gospa soproga. V nekem kraju na Dolenjskem je gospod glavar nadzoroval občinsko pisarno, njegova gospa soproga pa je na cesti ustavljala šolsko mladino in ji pregledovala zvezke. Lepo je sicer, da se visoka dama zanima za uspehe šolskega pouka po kmetih, vendar ne more biti učiteljstvu vse eno, ako mu vsak čas nova nadzorovalna oblast stopa na pot. Ali naš zakon o šolskem nadzorstvu nima več veljave? Saj je star komaj leto dni! Naj ga brž zopet prenašajo in postavijo vanj paragraf, ki določa, da sodijo v kategorijo nadzorovalnih organov tudi soproge deželnega glavarja, deželnih odbornikov, sploh vseh veljakov in prvakov S. L. S. Potlej bo menda vendar enkrat dovolj inspektorjev!

—r— Prof. Evgenij Jarc ima kot drž. poslanec prelepo navado, da namreč pod zaščito svoje imunite štirikoušno in sirovo zabavlja čez učiteljstvo, kadar ima kje kak šod. Šod je priredil pred nedavnim časom tudi v Metliki, kjer je grmelo in treskalo, da se je vsa dostojnost akademika-profesorja izprevrila v ton gostilniškega primojduševca! Prof. Jarc je klical na vsa usta: "Sedaj bo pa imenovan en tak okrajni šolski nadzornik, ki bo liberalnim učiteljem že pokazal!" — Res je bil kmalu potem imenovan — Štrukelj! — No, lepo sodbo morajo imeti klerikalci o zmognostih in lastnostih Štrukljevih, da so ga že pred imenovanjem odevali z insignijami — policaja!

—r— »Ta že ne bo imenovan, ta je Sokol!« Tov. Ivan Kovač, prov. učitelj v Sp. Šiški, je prošil za stalno nameščenje na tem mestu. Mladi mož ima vse izpite z odliko, je najbolje kvalifikovan ter je bil od krajevega in od okrajnega šolskega sveta predlagan prmo loco za naprošeno mesto. Pa vse ni nič pomagalo. Mož je Sokol in dr. Lampe je predlagal pri c. kr. dež. šol. svetu, da Sokol ne sme biti imenovan in da naj se služba vnovič razpiše. Ivan Kovač je pa prošil potem za učitelja na c. in kr. mornariški šoli v Šibeniku. In imenovan je bil! Njegova izvrstna izpričevala in izborna kvalifikacija je bila merodajna. Mož bi imel v Šiški 1000 K plače, v Šibeniku bo imel pa 4000 K, četudi je Sokol. Vzornemu naprednemu učitelju in čilemu Sokolu naše odkritosrčne čestitke! Na zdar!

—r— Smrtna kosa ima letos tudi obilo žrtv v vrstah vpokojenega učitel-

stva na Kranjskem. Tekom nekaj mesecev je pobrala že osem tovarišev trpinov, in od teh tudi dva v postojnskem okraju. — Najpoprej je pograbila v prijazni vasi Rakitniku vpokojenega učitelja Gustava Grosmana, 9. avgusta pa je zatisnil za vedno svoje trudne oči Mihael Kalan, nadučitelj v pokoju in častni občan v Sempetru na Krasu. — Gustav Grosman je zagledal učiteljstvu nehalno luč sveta v Sežani l. 1845. Služboval je nekaj časa v Starem Trgu pri Ložu, pozneje na Ubeljskem pod Nanosom in pri Sv. Ivanu poleg Matenje Vasi. Bil je jako ponižen, miroljuben in tih, a pri vsem tem so ga naši znani prijatelji črtili in preganjali, kolikor so ga le mogli in znali ter mu s tem že tako skromno življenje popolnoma zagrenili. — Pred par leti je prošil s tremi dugimi starejšimi tovariši deželni zbor za priznanje zadnje petletnice, a dobil je ni, ker bi bil baje zaradi teh par grošev spravil kranjsko deželo na boben! — Mihael Kalan je bil pa poštena gorenjska duša, rojen leta 1844 v Stražišču pri Kranju. Ko je pred 47. leti dovršil predpisane študije, je nastopil prvo službo pri Zalem Logu. Par let pozneje je prišel v Orehek pri Postojni in v zadnjih trideset let je deloval jako uspešno v Sempetru na Krasu. Ker je bil jako natančen, marljiv in vreden učitelj, je bil povsod priljubljen in spoštovan. Orehovci so ga izvolili svoječasnno podžupanom. Sempeterci pa častnim občanom, kar ga je na stara leta veselilo in mu bilo v veliko zadoščenje. Veličasten pogreb, kakršnih je videl Sempeter še malo, je bil priča, da je bil mož na svojem mestu. Blag inna spomin!

—r— Iz ljudskošolske službe. Suplentinja Josipina Demšarjeva je imenovana za provizorično učiteljico na šestrazredni ljudski šoli v St. Vidu nad Ljubljano. Absolventka Albina Levstikova je pripuščena k brezplačni praksi na ljudski šoli na Vrhniki in istotako absolventka Marija Petriceva za Borovnico. Suplentka Ana Debelakova v Litiji je imenovana za provizorično učiteljico na šestrazrednici v Toplicah.

—r— Iz seje c. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani dne 29. pret. m. Na ljudskih šolah so imenovani: Viljem Cirkelbah za učitelja v Terbiju, Peter Jocič za učitelja na Dobravi pri Kropi, Antonija Stancar za učiteljico v Podbrezju, Ernest Sušteršič za učitelja v Griblah, Henrik Paternost za učitelja v Senožečah in Ivan Bertonec za učitelja v Smarjeti. Nadučitelj Andrej Perne v Šturjah se s 30. septembrom t. l. stalno vpokoji in se mu izreče priznanje deželnega šolskega sveta. Učiteljica Ana Kilar v Novem mestu se začasno vpokoji. Na ljudski šoli v St. Petru pri Novem mestu se ustanovi poseben oddelek.

—r— Na meščanski šoli v Postojni bo vpisovanje učencev od 13. do 15. septembra t. l. Učenci, ki so dovršili 5. šolsko leto na ljudski šoli, se sprejemajo brez preizkušnje. Šolnine ni na tej šoli plačati nobenemu učencu. Učni jezik je na meščanski šoli v Postojni slovenski. Ta zavod priporočamo posebno staršem, ki so namenili svojega otroka za trgovski ali obrtni stan.

—r— Razglas o sprejemu gojenk v gospodinjstvo šole c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. V prvi polovici meseca oktobra se otvori petnajsti tečaj gospodinjstva šole. Gojenke morajo stanovati v zavodu. Zavod je v posebnem poslopiju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani. Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgoje, slova, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisa in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjstven knjigovodstvo ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino. — Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privaditju nemškemu jeziku. — Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 35 K ali za ves tečaj 385 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednje obleke s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para črevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi preskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima katera več obleke, jo sme prinesiti s seboj. — Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjstvo šole, morajo: 1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnem zira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk; 2. znati čitati, pisati in računati; 3. predložiti zdravniško izpričevalo, da so zdrave; 4. predložiti

obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške; 5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu. — Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško izpričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo do 10. septembra t. l. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. — V prvi vrsti se v gospodinjstvo šole sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prošilke iz drugih dežel. — Prošnje za sprejem bodo rešene med 20. in 25. septembrom. — Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Štajerske vesti.

—r— Za izboljšanje učiteljskih plač. Tudi okrajni šolski svet v Sevnici se je v svoji zadnji seji s soglasno sprejetim predlogom učiteljskega zastopnika zavzel za izboljšanje učiteljskih plač.

—r— Dež. odbornik Robič. Dne 29. avgusta je umrl v mariborski splošni bolnišnici slovenski štajerski deželni odbornik, prof. Robič. Bil je star 72 let. Profesorja Robiča je, kakor znano, zadel pred približno tremi tedni mrtvoud.

—r— V Veržeju se je v nedeljo dne 24. avgusta vršila šolska veselica, ki je nad vse pričakovano dobro uspešla. Vse točke izredno bogatega vzporeda — omenjamo razen nagovorov, deklamacij in lepega petja samo tri igre: Snegulčica, Lažniva Milena in Kaznovani šaljivci — so se izvajale tako izvrstno, da se mnogobrojno zbrano občinstvo kar načuditi ni moglo. Zaslužene pohvale niso želi samo posamezni izvajatelji programa, temveč tudi tov. nadučitelj Sprager in gđc. učiteljica Colnaričeva, katera edina sta s svojim neumornim trudom pripomogla do tako lepega uspeha. H koncu so bili vsi učenci — tudi neizbranci postreženi s kavo, raznim pecivom, sladkorjem in sadjem, pri čemer je posebno gospa Spragerjeva imela dela čez glavo, za kar ji gre zasluženo priznanje. Bil je za veržejsko mladino praznik, ki ji gotovo ostane v neizbrisnem spominu. Da je cela prireditel ves ugajala, nam še tudi svedoči, da se je veselica na občo željo morala v nedeljo dne 31. avgusta ponavljati.

—r— Mitrasov tempelj na Ptuj. Na cesarjev rojstni dan t. l. so šolarji IV. r. od Sv. Barbare Slov. gorice s svojim nadučiteljem F. Kranjcem priredili poučni izlet na Ptuj, posebno jih je pa vleklo novo izkopen in lepo odkrit Mitrasov tempelj pred 1600 leti živčih paganov in tudi razni rimski spomeniki bivšega mesta Petovlje (razdejanj 79. l. p. Kr.) Otroke pripelje na velikem z deskami opremljenem vozu par konj po 2 uri trajajoči vožnji mimo starodavnega, zgodovine polnega grada Vurberga pred sloj. šolo na Ptuj. Tu se ogledala krasna šola s spomenikoma pedagogov A. M. Slomška in A. I. Komenskega. Po pozdravu tov. nadučitelja Ivana Kanklerja se je podal mali polk mimo glavarstva, kjer je bil pozdravljen slučajno iz cerkve prišedši c. kr. namestniški svetnik gos. Netolizka s 4 uradniki. Ne daleč od tu stoji župna cerkev s prosto stoječim starinskim stolpom, v katerem in okoli njega je v zidanih mnogo rimskih, razne oblike kazočih spomenikov, ogledala se je tudi ta cerkev s 15 krasnimi oltarji. Od 11. do pol 1. ure se je opazoval, bolje rečeno občudoval muzej, ki vsebuje v pritičju lepo naravno zložen Mitrasov tempelj, ki je bil izkopen na Bregu blizu Ptuja. Ves muzej je zanimal male radovedneže in je vidno vplival na njihovo zgodovinsko in realno znanje. Take muzeje bi morala vsa mladina leto za letom obiskovati v svojo izobrazbo. Po končanem ogledovanju muzeja se je odkorakalo čez dravski most proti Hajdim, kjer je pravi prostor paganskih templov. Blizu državne ceste, četrte ure južno-zahodno od Ptuja, se je ogledoval lepo odkrit zemlje prost Mitrasov tempelj, kjer so pagani svojim raznim malikom darovali živali. Na desni strani templja se lepo vidi priprava studenca, kjer so darove najprej umivali, od tod je bil napravljen vodovod; na levi strani so bili pa oltarji, kjer so zažigali te osnažene darove. Okolo templja se vidijo celice, kjer so stanovali paganski duhovni. Blizu tega templja stoji prostorna uta z raznimi zanimivimi izkopanimi spomeniki paganskega kulta, kjer je razlagal radovoljno strokovnjak gospod profesor dr. I. Skrabar, za kar se mu tem potom najtopleje zahvaljuje. Mitras je solnčni bog, predstavljajoč svojo veličansko moč, izklesan iz mramorja kot velikan, držeč z levo roko velikega bika za zgornjo čeljust, z desnico mu vpozne hrbtišče ter poklekne na njegov križ, da se ne more več ganiti, a zda ga z bodalom zakolje v tilnik. K temu delu mu pridejo na pomoč razne manjše živali: psi, mač-

ke, kače, škorpioni itd., vse to je izklesano iz mramorja, da se lahko opazuje. Pogani so svojim bogovom darovali le živali moškega spola prvence. Razen templja se vidijo veliki zarkofagi, izklesani iz težkega mramorja, razne velikosti urn, kjer so shranjevali pepel zažganih svojih dragih. Pred tem templom smo opazovali poganske grobove, kjer so še videti debeleje kosti poginov, ležeče le 1 m v zemlji z opeko lepo obdanem grobu, kot pokrivalo jim je služila močno žgana, stisnjena, velika opeka, da so 3 komadi zadostovali za ves grob. V vsakem grobu se nahajajo razne mrtvecu darovane vložene reči, seveda tudi na pol vničene po rji. Z velikim zanimanjem so otroci poslušali razlaganje o prabogovini, se čudili delovanju naših prednikov poginov, dokler jim ni prvi krščanski cesar Konstantin I. 336. po Kr. razdjal njih temple. Največ je pač uničil potres I. 79., ki je celo strugo Drave premestil bolj proti severu, da sedaj teče čez severni del bivšega Petovja. Koliko in kaj bodo še vse odkrili, prinese bodočnost. Ob 3. uri so se spet naložili izletniki na svoj veliki voz ter odpeljali domov, živo pogovarjajoč zdej to, zdej ono zgodovinsko reč. Vsak je bil čez vse zadovoljen in vesel na pridobljenih realističnih naukih, ki mu bodo trajen prijeten spomin do smrti. V šoli pa se delajo lepi prosti spisi o tem izletu, kakor je kateri opazoval in kakor je bil vtisk na katerega. To je bil izlet nad vse pričakovanje izborna izveden brez najmanjše nerednosti: praktičen z originali, da je lahko vsak otrok ogledoval duševno in telesno ter si v spomin živo vglobil vse predstave, tako da lahko domačim živo pripovedujejo o svojem lepo uspelem izletu.

—Š— **Slovenska kmetijska šola.** Na deželni kmetijski šoli v Št. Jurju ob južni železnici so zaključili dne 28. m. m. ob 10. uri dopoldne 10mesečni tečaj z javno izkušnjo, ki je pokazala uspehe pouka.

—Š— **Naseljevalno delo Südmarke.** Nemški listi priobčujejo sledeče poročilo: »Od novega leta 1913 sem se Südmarka z jako zadovoljivim uspehom iznova bavi z naseljevanjem v severnih Slovenskih gorah. V prvih sedmih mesecih se je naselilo 8 rodovin s skupno 44 glavami kot novo ojačenje naših obmejnih straž. V Št. Ilju ste se od teh rodovin naselili 2, v Cirknici 2, na Pesnici, v Rančah, Dobrenju in Zg. Sv. Kunigundi po 1. Letos se je prvič naselila v Pesnici in na Rančah po ena nemška rodovina. Od naseljenih rodovin so 3 iz Vitenberskega, 2 iz severne Češke in po 1 iz Saksonskega, Galicije in Koroškega. Zadnje, še naseljeno posestvo Südmarke v Št. Ilju je bilo prodano mnogobrojnim nemški rodovini, ki se naseli prihodnje pomlad. Za prihodnje leto je že pripravljen več nemških rodovin, ki se hočejo naseliti. Podpora za naselitev so dobile od Südmarke samo 3 od 8 letos naseljenih nemških rodovin. ... Napram temu sistematičnemu delu Slovenci samo tarnamo, psujemo in pišemo — statistike. Zato je pa tudi naša bodočnost v severnih Slovenskih gorah tako odlično zasigurana. — Slovenci zapuščajo svoje domove in gredo s trebuhom za kruhom, a tulci prihajajo k nam in živijo kot gospodje na naši zemlji. Zakaj ne naseljujejo Nemci vsaj štajercijanskih družin na svojih posestvih, ako so jim res tako pri srcu, kakor zatrjuje »Štajerce«. Slovenci morajo ostati hlapi in viničarji, po gospodarje si hodijo drugam!

—Š— **Okrajna učiteljska konferenca za slovenske ter ločko in vitansko utrakvistično šolo okraja Konjice** se je vršila dne 16. avgusta 1913 v telovadnici konjiške okoliške šole. Razen treh bolnih tovarišev so se udeležili te konference vsi učitelji in vse učiteljice okraja. Konferenco je vodil c. kr. okrajni šolski nadzornik g. Alojzij Schechel, ki se je po prijaznem pozdravu spominjal jubileja pragmatične sankcije ter otvoril konferenco s pozivom, da zaključijo navzočniki presvetlemu vladarju trikratni »Zivio!«, čemur so se udeležniki z navdušenjem odzvali. — Za predsednikovega namestnika je bil imenovan nadučitelj Pirc, za zapisnikarja pa sta bila izvoljena Ferk in gđ. Rhodenova. Nadzornikovo poročilo o urejevanju uradnih knjig, o administrativnih zadevah in o posameznih učnih predmetih je bilo jako obširno in temeljito. — O temi »Kako naj učitelj varuje ugled svojega stanu in katerih prestopkov se naj ogiblje?« je obširno razpravljali zrečki nadučitelj Schell. V svojem dobro premišljenem referatu je posebno naglašal, da je najhujši škodljivec učiteljskega ugleda njegov slab gmotni položaj, ki ga tudi ovira, da učitelj ne more vseh moči posvetiti pouku in vzgoji. O nalogi »Kako je učence uvesti v razumevanje zemljevida?« je izborna referiral tov. učitelj Petrič; o tem vprašanju se je živo debatiralo ter so se končno sprejele referentove teze. — Za referatoma je prišlo na vrsto poročilo o stanju in uporabi okrajne učiteljske knjižnice ter poročilo o stanju in oskrbovanju šol-

skih vrtov. — Pri volitvah so bili izvoljeni in sicer a) v stalni konferenčni odbor tovariši: Brumen, Schell in kot namestnica ga. Amalija Mravljakova; b) v knjižnični odbor: Pirc, Petrič Ludovik in ga. Kristina Petričeva; c) v vrtni odsek: Brumen, Pirc, Rupnik in Zgajner. — Resolucija glede zvišanja učiteljskih plač je bila soglasno sprejeta. Predlog zaradi »Mojega prvega berila«, oziroma čitanke, se ni staval, ker je bila večina mnenja, da bi bilo pred odločitvijo dobro še eno leto počakati na uspehe, ki jih bodo imeli v drugih krajih z na novo uvedenima knjigama. — Po šest ur trajajoči konferenci smo se v dveh skupinah razšli z mislijo, kako bi bilo mogoče od diet kar največ prištediti kot priboljšek k našim plačam!

—Š— **Ormoška okoliška šola** je za konec šolskega leta priredila svojim učencem in učenkam v občno zadovoljnost uspele veselice. V nedeljo, dne 24. avgusta, se je v ta namen zbrala šolska mladina na prostornem in senčenem vrtu ormoške čitalnice, kjer so jo ormoške gospe in gospodične z jedili in malinovo pijačo pogostile, godba slov. domačega gasilnega društva pa je pod vodstvom svojega kapelnika tov. Dom. Serajnika svirala veselo in lepe narodne komade v povzdigo otroškega veselja. — S proizvajanjem različnih iger, ki sta jih vodila tovarišica Preskerjeva in tovariš Jancič, ki nadomestuje zaradi bolezni na dopustu se nahajajočega nadučitelja tov. Rajšpa, je čas hitro potekal. Solariji so nastopili tudi v različnih dvogovorih, deklamacijah in govorih, nekateri jako neustrašeno in samozavestno. — In ko je veselje nedolžne mladine doseglo vrhunec, se nagibalo solnce zatonu, odpeljali so zadovoljni starši svoje drage proti domu v prijetni zavesti, da se njihova mladina vsestransko dobro vzgojuje in z največjo vestnostjo pripravlja za življenje. — Poleg veseličnega prostora je bila isti dan tudi razstava del ormoškega slovenskega otroškega vrtca. Mnogoštevilna in mnogo različna izložba je zbujala občno pozornost in kazala o spretnosti in marljivosti naših malih, ki jih vodi spretna vrtnarica gđ. Pernatova.

—Š— **Božidar Flegeričeva slavnost.** Predpoldan je bil namenjen slavnosti v cerkvi pri Sv. Bolfenku in na pokopališču. Od vseh štirih delov sveta so prihajali ljudje na prijazni griček Sv. Bolfenka. Cerkevno opravilo je opravil g. Canjko, katehet na učiteljsku v Varaždinu. Po dokončanem cerkvenem opravilu so se valile velike množice ljudstva od cerkve proti pokopališču, kjer se je odkril nagrobni spomenik. Slavnostni govor je imel gosp. Canjko, prijatelj pokojnika. Nato se je odkril nagrobnik, ki ima sledeči napis: »Tukaj počiva večni popotnik Slovenskih gor, pesnik in pisatelj slovenski, Božidar Flegerič, roj. 30. I. 1841, umrl 9. VI. 1907. Postavili pesnikovi prijatelji in znanci. — Zatem je zapel moški zbor Flegeričev pesem, nakar je domači župnik Zdravec opravil kratko nagrobno molitev in s tem je bila predpoldanska slavnost končana. Popoldan se je nadaljevala na Flegeričevem domu v Vodranjih. Predsednik pripravljalnega odbora g. Sinko je pozdravil vse goste, nakar je nastopil slavnostni govornik g. profesor dr. Ilesič, ki je proslavljal pokojnika kot literata ter kot enega tistih, ki se je zavedal, da ni naša domovina samo slovenska zemlja med Muro in Dravo, temveč da sega daleč čez Dravo in Savo, tja do turških mej, kratko rečeno, da je naša domovina povsod, kjer se govori slovenski jezik. Nato se je razkula spominjska plošča iz črnega granita, na kateri stoji besede: Dom pesnika Božidarja Flegeriča, roj. 30. I. 1841, † 9. VI. 1907. — Tudi na domu se je zbrala velika množica Flegeričevih čestilcev. Prišli so gosti iz Ljubljane, Varaždina, Ormoža, Maribora in Gorice. Opazili smo tudi več ljudstva iz sosednjega Medžimurja, Huma, Sv. Miklavža in drugod. Pri banketu je napil tajnik pripravljalnega odbora in priljubljen mladinski pisatelj tovariš A. Kosi vsem odličnejšim gostom poimenoma, nakar so se vršile še druge napitnice, med katerimi omenimo ono od prof. dr. Križana iz Varaždina, bivšega sošolca in podpornika našega Flegeriča, nad 70 letnega starčka, ki se je spominjal Božidarja kot svojega sodijaka ter omenil med drugim, da je bil Flegerič najboljši dijak tiste dobe. Opisal je nadalje varaždinsko gimnazijo tiste dobe, ki nam je vzgojila toliko slavni mož: Vraza, Čafa, Rajča, Terstenjaka, Murka i. dr. Za svoja izvajanja je žel obilno priznanja in burnega odobravanja. Govorili so še potem vladni svetnik Senekovič, dr. Hudovernik, Kolarčič iz Središča, tovariš Porekar s Huma, učitelj Košar od Sv. Bolfenka, gimnazijec Trstenjak iz Zagreba. Naš vrli Davorin Trstenjak iz Zagreba je poslal obširno pismo, katero je prečital tov. Kosi. Slavnost je v vsakem pogledu lepo uspeła. Glavna zasluga za to gre tovarišu A. Kosiju.

—Š— **Umrli dež. odbornik Robič in učiteljstvo.** Pišejo nam iz Spodnještajerskih

učiteljskih krogov: S smrtjo dež. odbornika Robiča izgubi slovensko učiteljstvo toplega zagovornika svojih narodnih in stanovskih teženj. Poznal je pokojnik posebno dobro skrb in težave učiteljstva, saj je izšel iz našega stanu. Bil je najprvo ljudskošolski učitelj in šele na Dunaju se je kot vadnični učitelj usposobil za profesuro na učiteljsku, ko je dobil l. 1872. v Mariboru. Bil je tudi v mariborskem političnem okraju dalje časa šolski nadzornik ter je prav dobro izhajal z učiteljstvom. V deželnem zboru se je živahno udeleževal debat o šolskih in učiteljskih vprašanjih, tako vzlasti l. 1897. in 1898., ko se je razpravljalo in sklepalo o regulaciji naših službenih prejemkov. Baš pred koncem dobe prejšnjega deželnega zbora je še vložil predlog za regulacijo učiteljskih plač. Nekaj pa mu štejemo v posebno zaslugu: ni se dal v Gradcu izrabljati za denuncijanta slovenskega učiteljstva, kakor so to pogosto iz strankarskega sovraštva zahtevali od njega duhovniki. Prepustil je za umazani posel drugim gospodom klerikalnim poslancem. Blag mu spomin!

—Š— **Tovariš Anton Brezovnik** je bil prvi in prvi začetnik Zaveze, takisto je bil ustanovnik in započetaik »Popotnika«. Da bi imela Zaveza in učiteljstvo svoj svobodni miselni list, je zbral v Celju več tovarišev ter jih pregovoril, da so ustanovili »Popotnika«, list za šolo in dom, ki mu je bil več let najmarljivejši sodruknik in propagator. Pisal je vanj pod različnimi imeni članke, dopise in zbral notice ter druge, učiteljstva in šole se tikajoče stvari. — Našemu listu je bil vesten sodelavec pod Močnikom in Praprotnikom. Časih je napolnil sam po dve tretjini lista. — Od l. 1896. živi v pokoji v Vojniku pri Celju še vedno nesklonjenega duha in trdne volje. Na zdar, vrli naš Tone!

—Š— **Zakaj molče?** Naši slovenski klerikalni deželnozborni poslanci še do danes niso smatrali za potrebno obrazložiti svojega stališča napram deželnemu zboru. V vseh političnih krogih se zamen vprašuje, čemu vse to, in najrazličnejša mnenja so na dnevnem redu. Splošna pa je sodba, da se klerikalci ne upajo z jasnimi besedami na dan, ker se boje vsake besede, ki bi jih z budoče vezala. Na prilično vprašanje, kakšno stališče bi zavzeli, če bi prišlo do razpusta, enostavno odgovarjajo: »Mi ne izgubimo ničesar!« To se lahko tolmači glede na politično pozicijo v deželnem zboru, kot so si jo ustvarili z obstrukcijo, tolmači se pa tudi lahko na ta način, da so si klerikalni poslanci svojih mandatov docela svesti. Ob neki drugi priliki se je enega njih vprašalo, bi li po eventualni novi izvolitvi in sklicanju deželnega zbora brez nadaljnega dosledno vztrajali pri svojem, in odgovorilo se je, »da ni izključeno«. Temu nasproti si vsakdo lahko za prvo sam ustvari sodbo, oziroma si to lahko sam tolmači, kakor mu ljubo. Eno je gotovo, da z ogrinjanjem v molčečnost, kot je to pri njih danes v navadi, človek ne more verjeti v odkritosrčnost klerikalne politike.

—Š— **Okrajni šolski svet v Celju** (okolica) obhaja letos dvajsetletnico, odkar je v narodnih slovenskih rokah. Po dolгих, ostrih bojih se je l. 1889. posrečilo Slovence, da so dobili okrajni zastop v svoje roke. — L. 1893. je potekla šestletna doba prejšnjega nemškega okrajnega šolskega sveta, in pri volitvi dne 28. junija 1893. je poslal okrajni zastop v okrajni šolski svet tele člane: Baš L., Brezovnik A., dr. Dečko I., dr. Gregorec L. in Roblek Fr. — Kot zastopnik cerkve je bil imenovan opat Fr. Ogradi, učiteljstvo je zastopal Fil. Koderman, okr. šolski nadzornik pa je bil P. Leitgeb (hud naš nasprotnik). Kako se je tedanji ultranemški okrajni glavar celjski dr. Pavel Wagner te nove večine razveselil, kaže to, da je prvo sejo sklical šele na dan 27. nov. 1893, drugo na 7. marca 1894, tretjo pa na 8. maja 1894, dasi zakon natančno določuje, da se morajo seje okrajnega šolskega sveta vršiti vsak mesec najmanj enkrat. Tekom časa so izstopili: Baš L., Koderman in Roblek; umrla sta doktor Dečko in Leitgeb. Na njih mesto je volil okrajni zastop člane: dr. I. Vrečka, I. Širco (in ko je ta odstopil) Lednika M. Sedaj pa, ko ni okr. zastopa (od l. 1904. vlada c. kr. komisar) so sedanji l. 1899. izvoljeni člani nekaki »dosmrtni člani« okrajnega šolskega sveta celjskega. Vso dobo so ostali le: Brezovnik, dr. Gregorec in Ogradi; ti obhajajo torej letos dvajsetletnico svojega delovanja v tej korporaciji. — Mnogo dobrega je ta okr. šolski svet v teku teh let storil za narod in učiteljstvo; mnogo iz Gradca slovenskemu ljudstvu in učiteljstvu namenjenih udarcev je bolj ali manj uspešno pariral; mnogokaj bi bil rad storil, ko bi ne imel kolikortoliko vezanih rok, in ko bi mu marsikak dober ukrep ne bili »popravili« tam zgoraj pri dež. šol. svetu v Gradcu. Z zadovoljstvom lahko ti trije jubilarji zrejo nazaj na preteklo dobo, zakaj storili in dosegli so po svojih močeh, kolikor se je dalo.

Ne zabite Učiteljskega konvikta!

Goriške vesti.

—g— **V Gorici je umrl** evangelijski župnik in senior W. Schmidt, mož, ki se je živo zanimal za zgodovina reformacije in protireformacije v slovenskih deželah ter spisal tudi več sestavkov po zgodovinskih virih. V »Soči« je svoj čas priobčeval spis »Evangelij v Vipavi in okoli Vipave«. Takega gradiva je nabral vse polno; naj bi prišlo v večše roke! Pokojnik je poznal in visoko cenil žilavost in nadarjenost slovenskega naroda. Blag mu spomin!

—g— **Nova učiteljska mesta** sistemizira goriški mestni svet. Tako dobi še eno učno osebo mestna ljudska šola v ulici sv. Ivana v Gorici. »Soča« pravi na to: No, mi privoščimo laškim otrokom zadosti učiteljev in učiteljic — ali ob tej priliki vprašamo slavni mestni svet, kdaj začno poštno delati s slovenskimi šolskimi zahtevami oni, ki imajo po svojem glasilu polna usta pravice in kulture?

—g— **Ustanovitev samostojne slovenske državne gimnazije v Gorici.** V nedeljo je dospel v Gorico cesarski odlok, ki zaukazuje ustanovitev popolne humanistične gimnazije s slovenskim učnim jezikom ter realne gimnazije z italijanskim in realne gimnazije z nemškim učnim jezikom. Stara gimnazija z nemškim učnim jezikom izumrje v sedmih letih in na nje mesto stopi slovenska ter italijanska in nemška realna gimnazija. Tako je izvojevan boj, ki se je bil skozi desetletja. Slovenska gimnazija bo štela letos 4 razrede in se sukcesivno izpopolni. Imela bo potem poleg ravnatelja 14 definitivnih profesorjev. Razredi bodo nameščeni v starem gimnazijskem poslopju v Šolski ulici.

—g— **Goriška gimnazija** bo najbolj slovenski državni zavod te vrste na Slovenskem. Učni jezik bo skozinskoz slovenski, a preskrbljeno je, da se dijaki temeljito priučijo drugim modernim jezikom. — Dolžnost slovenskih staršev, ki pošljejo svoje sinove na gimnazijo, je ta, da jih upišejo v slovensko gimnazijo. Tu se bodo učili v domačem slov. jeziku in nemščini se poleg tega naučijo tako, da jo bodo popolnoma obvladali, ko izvršijo gimnazijske študije. Zato pričakujemo, da ne bo nobenega slov. očeta in nobene slov. matere, ki bi silila svojega otroka morda v nemško gimnazijo!

—g— **Deželni šolski svet** je razposlal vsem okrajnim šolskim svetom odlok, v katerem naznanja, naj le-ti učiteljstvu ne dajajo predolghih dopustov zaradi bolezni, marveč naj preskrbijo dotičnemu učiteljstvu izpričevala, da ni zmožno za delovanje.

—g— **Dopust zaradi bolezni** je dobilo sledeče učno osebe iz goriškega političnega okraja: Slavica Vilhar v Mirnu, Edmund Čibej na Doju, Vinko Bandel na Vrhu nad Kanalom, Josipina Srebrnič v Črničah, Tomaž Lukančič v Gabrijah pri Rubijah in Ljudmila Medvešek v Kronbergu.

—g— **Goriški politični okraj** šteje okoli 200 učnih oseb.

—g— **Imenovanje.** Akademični slikar Viktor Cotič iz Gorice je imenovan za suplenta na gimnaziji v Zadru.

—g— **Poroča.** V sredo se je poročil tov. Franjo Golja, nadučitelj v Zaloščah, z gđno. Milko Vodopivecovo, hčerko pok. cesarskega svetnika g. Franca Vodopivca. Bilo srečno!

—g— **Učiteljska imenovanja in premeščanja.** C. kr. pomnoženi okrajni šolski svet za goriško okolico je imenoval oziroma premeštil sledeče učitelje in učiteljice: Za definitivnega nadučitelja v Cerovem je imenovan dosedanji provizorični nadučitelj Josip Poberaj; za definitivnega učitelja-voditelja v Tevčah je imenovan Albert Rajer, ki je bil dosedaj tamkaj provizorično nameščen; za definitivnega nadučitelja v Šmarjah je imenovan Rihard Orel, ki je dosedaj služboval v Višnjeviku; za definitivno učiteljico v Opatjenselu je imenovana Avgusta Podgornik, dosedaj provizorično nameščena istotam; za definitivnega učitelja-voditelja v Kostanjevici nad Kanalom je imenovan Fr. Mavrič, dosedaj provizorično nameščen istotam; za definitivnega učitelja v Kanalu je imenovan Alojzij Poljšak, dosedaj provizorično nameščen istotam; za definitivno učiteljico v Kronbergu je imenovana Marija Jug, dosedaj def. nameščena v Oseku; za definitivnega nadučitelja na Vogerskem je imenovan Josip Batič, dosedaj def. nameščen na Vrhu nad Rubijami; za definitivnega nadučitelja v Mirnu je imenovan Alojzij Urbančič, dosedaj na Vogrskem; za definitivno učiteljico v Rihenbergu je imenovana Otilija Strel, dosedaj def. nameščena v Šmarjah; za def. učitelja v Kojskem je imenovan Rudolf Reja, dosedaj prov. nameščen v Zapotoku; za defin. nadučitelja v Biljah je imenovan Rudolf Kumar, dosedaj def. nameščen v Smartnem; za def. učitelja-voditelja v Vrtovinu je imenovan Anton Tušar, dosedaj prov. nameščen istotam; za def. učiteljico v Al-

ke, kače, škorpioni itd., vse to je izklesano iz mramorja, da se lahko opazuje. Pogani so svojim bogovom darovali le živali moškega spola prvence. Razen templja se vidijo veliki zarkofagi, izklesani iz težkega mramorja, razne velikosti urn, kjer so shranjevali pepel zažganih svojih dragih. Pred tem templom smo opazovali poganske grobove, kjer so še videti debeleje kosti poginov, ležeče le 1 m v zemlji z opeko lepo obdanem grobu, kot pokrivalo jim je služila močno žgana, stisnjena, velika opeka, da so 3 komadi zadostovali za ves grob. V vsakem grobu se nahajajo razne mrtvecu darovane vložene reči, seveda tudi na pol vničene po rji. Z velikim zanimanjem so otroci poslušali razlaganje o prabogovini, se čudili delovanju naših prednikov poginov, dokler jim ni prvi krščanski cesar Konstantin I. 336. po Kr. razdjal njih temple. Največ je pač uničil potres I. 79., ki je celo strugo Drave premestil bolj proti severu, da sedaj teče čez severni del bivšega Petovja. Koliko in kaj bodo še vse odkrili, priinese bodočnost. Ob 3. uri so se spet naložili izletniki na svoj veliki voz ter odpeljali domov, živo pogovarjajoč zdej to, zdej ono zgodovinsko reč. Vsak je bil čez vse zadovoljen in vesel na pridobljenih realističnih naukih, ki mu bodo trajen prijeten spomin do smrti. V šoli pa se delajo lepi prosti spisi o tem izletu, kakor je kateri opazoval in kakor je bil vtisk na katerega. To je bil izlet nad vse pričakovanje izborna izveden brez najmanjše nerednosti: praktičen z originali, da je lahko vsak otrok ogledoval duševno in telesno ter si v spomin živo vglobil vse predstave, tako da lahko domačim živo pripovedujejo o svojem lepo uspelem izletu.

—Š— **Slovenska kmetijska šola.** Na deželni kmetijski šoli v Št. Jurju ob južni železnici so zaključili dne 28. m. m. ob 10. uri dopoldne 10mesečni tečaj z javno izkušnjo, ki je pokazala uspehe pouka.

—Š— **Naseljevalno delo Südmarke.** Nemški listi priobčujejo sledeče poročilo: »Od novega leta 1913 sem se Südmarka z jako zadovoljivim uspehom iznova bavi z naseljevanjem v severnih Slovenskih gorah. V prvih sedmih mesecih se je naselilo 8 rodovin s skupno 44 glavami kot novo ojačenje naših obmejnih straž. V Št. Ilju ste se od teh rodovin naselili 2, v Cirknici 2, na Pesnici, v Rančah, Dobrenju in Zg. Sv. Kunigundi po 1. Letos se je prvič naselila v Pesnici in na Rančah po ena nemška rodovina. Od naseljenih rodovin so 3 iz Vitenberskega, 2 iz severne Češke in po 1 iz Saksonskega, Galicije in Koroškega. Zadnje, še naseljeno posestvo Südmarke v Št. Ilju je bilo prodano mnogobrojni nemški rodovini, ki se naseli prihodnje pomlad. Za prihodnje leto je že pripravljen več nemških rodovin, ki se hočejo naseliti. Podpora za naselitev so dobile od Südmarke samo 3 od 8 letos naseljenih nemških rodovin. ... Napram temu sistematičnemu delu Slovenci samo tarnamo, psujemo in pišemo — statistike. Zato je pa tudi naša bodočnost v severnih Slovenskih gorah tako odlično zasigurana. — Slovenci zapuščajo svoje domove in gredo s trebuhom za kruhom, a tulci prihajajo k nam in živijo kot gospodje na naši zemlji. Zakaj ne naseljujejo Nemci vsaj štajercijanskih družin na svojih posestvih, ako so jim res tako pri srcu, kakor zatrjuje »Štajerci«. Slovenci morajo ostati hlapi in viničarji, po gospodarije si hodijo drugam!

—Š— **Okrajna učiteljska konferenca za slovenske ter ločko in vitansko utrakvistično šolo okraja Konjice** se je vršila dne 16. avgusta 1913 v telovadnici konjiške okoliške šole. Razen treh bolnih tovarišev so se udeležili te konference vsi učitelji in vse učiteljice okraja. Konferenco je vodil c. kr. okrajni šolski nadzornik g. Alojzij Schechel, ki se je po prijaznem pozdravu spominjal jubileja pragmatične sankcije ter otvoril konferenco s pozivom, da zaključijo navzočniki presvettlemu vladarju trikratni »Zivio!«, čemur so se udeležniki z navdušenjem odzvali. — Za predsednikovega namestnika je bil imenovan nadučitelj Pirc, za zapisnikarja pa sta bila izvoljena Ferk in gđ. Rhodenova. Nadzornikovo poročilo o urejevanju uradnih knjig, o administrativnih zadevah in o posameznih učnih predmetih je bilo jako obširno in temeljito. — O temi »Kako naj učitelj varuje ugled svojega stanu in katerih prestopkov se naj ogiblje?« je obširno razpravljali zrečki nadučitelj Schell. V svojem dobro premišljenem referatu je posebno naglašal, da je najhujši škodljivec učiteljskega ugleda njegov slab gmotni položaj, ki ga tudi ovira, da učitelj ne more vseh moči posvetiti pouku in vzgoji. O nalogi »Kako je učence uvesti v razumevanje zemljevida?« je izborna referiral tov. učitelj Petrič; o tem vprašanju se je živo debatiralo ter so se končno sprejele referentove teze. — Za referatoma je prišlo na vrsto poročilo o stanju in uporabi okrajne učiteljske knjižnice ter poročilo o stanju in oskrbovanju šol-

skih vrtov. — Pri volitvah so bili izvoljeni in sicer a) v stalni konferenčni odbor tovariši: Brumen, Schell in kot namestnica ga. Amalija Mravljakova; b) v knjižnični odbor: Pirc, Petrič Ludovik in ga. Kristina Petričeva; c) v vrtni odsek: Brumen, Pirc, Rupnik in Zgajner. — Resolucija glede zvišanja učiteljskih plač je bila soglasno sprejeta. Predlog zaradi »Mojega prvega berila«, oziroma čitanke, se ni stavljal, ker je bila večina mnenja, da bi bilo pred odločitvijo dobro še eno leto počakati na uspehe, ki jih bodo imeli v drugih krajih z na novo uvedenima knjižgama. — Po šest ur trajajoči konferenci smo se v dveh skupinah razšli z mislijo, kako bi bilo mogoče od diet kar največ prištediti kot priboljšek k našim plačam!

—Š— **Ormoška okoliška šola** je za konec šolskega leta priredila svojim učencem in učenkam v občno zadovoljnost uspele veselice. V nedeljo, dne 24. avgusta, se je v ta namen zbrala šolska mladina na prostornem in senčnem vrtu ormoške čitalnice, kjer so jo ormoške gospe in gospodične z jedili in malinovo pijačo pogostile, godba slov. domačega gasilnega društva pa je pod vodstvom svojega kapelnika tov. Dom. Serajnika svirala veselo in lepe narodne komade v povzdigo otroškega veselja. — S proizvajanjem različnih iger, ki sta jih vodila tovarišica Preskerjeva in tovariš Jancič, ki nadomestuje zaradi bolezni na dopustu se nahajajočega nadučitelja tov. Rajšpa, je čas hitro potekal. Solariji so nastopili tudi v različnih dvogovornih, deklamacijah in govorih, nekateri jako neustrašeno in samozavestno. — In ko je veselje nedolžne mladine doseglo vrhunec, se nagibalo solnce zatonu, odpeljali so zadovoljni starši svoje drage proti domu v prijetni zavesti, da se njihova mladina vsestransko dobro vzgojuje in z največjo vestnostjo pripravlja za življenje. — Poleg veseličnega prostora je bila isti dan tudi razstava del ormoškega slovenskega otroškega vrtca. Mnogoštevilna in mnogo različna izložba je zbujala občno pozornost in kazala o spretnosti in marljivosti naših malih, ki jih vodi spretna vrtnarica gđ. Pernatova.

—Š— **Božidar Flegeričeva slavnost.** Predpoldan je bil namenjen slavnosti v cerkvi pri Sv. Bolfenku in na pokopališču. Od vseh štirih delov sveta so prihajali ljudje na prijazni griček Sv. Bolfenka. Cerkevno opravilo je opravil g. Canjko, katehet na učiteljsku v Varaždinu. Po dokončanem cerkvenem opravilu so se valile velike množice ljudstva od cerkve proti pokopališču, kjer se je odkril nagrobni spomenik. Slavnostni govor je imel gosp. Canjko, prijatelj pokojnika. Nato se je odkril nagrobnik, ki ima sledeči napis: »Tukaj počiva večni popotnik Slovenskih gor, pesnik in pisatelj slovenski, Božidar Flegerič, roj. 30. I. 1841, umrl 9. VI. 1907. Postavili pesnikovi prijatelji in znanci. — Zatem je zapel moški zbor Flegeričev pesem, nakar je domači župnik Zadravec opravil kratko nagrobno molitev in s tem je bila predpoldanska slavnost končana. Popoldan se je nadaljevala na Flegeričevem domu v Vodranjih. Predsednik pripravljalnega odbora g. Sinko je pozdravil vse goste, nakar je nastopil slavnostni govornik g. profesor dr. Ilesič, ki je proslavljal pokojnika kot literata ter kot enega tistih, ki se je zavedal, da ni naša domovina samo slovenska zemlja med Muro in Dravo, temveč da sega daleč čez Dravo in Savo, tja do turških mej, kratko rečeno, da je naša domovina povsod, kjer se govori slovenski jezik. Nato se je razkula spominjska plošča iz črnega granita, na kateri stoji besede: Dom pesnika Božidarja Flegeriča, roj. 30. I. 1841, † 9. VI. 1907. — Tudi na domu se je zbrala velika množica Flegeričevih čestilcev. Prišli so gosti iz Ljubljane, Varaždina, Ormoža, Maribora in Gorice. Opazili smo tudi več ljudstva iz sosednjega Medžimurja, Huma, Sv. Miklavža in drugod. Pri banketu je napil tajnik pripravljalnega odbora in priljubljen mladinski pisatelj tovariš A. Kosi vsem odličnejšim gostom poimenoma, nakar so se vršile še druge napitnice, med katerimi omenimo ono od prof. dr. Križana iz Varaždina, bivšega sošolca in podpornika našega Flegeriča, nad 70 letnega starčka, ki se je spominjal Božidarja kot svojega sodijaka ter omenil med drugim, da je bil Flegerič najboljši dijak tiste dobe. Opisal je nadalje varaždinsko gimnazijo tiste dobe, ki nam je vzgojila toliko slavni mož: Vraza, Čafa, Rajča, Terstenjaka, Murka i. dr. Za svoja izvajanja je žel obilno priznanja in burnega odobravanja. Govorili so še potem vladni svetnik Senekovič, dr. Hodevnik, Kolarčič iz Središča, tovariš Porekar s Huma, učitelj Košar od Sv. Bolfenka, gimnazijec Trstenjak iz Zagreba. Naš vrli Davorin Trstenjak iz Zagreba je poslal obširno pismo, katero je prečital tov. Kosi. Slavnost je v vsakem pogledu lepo uspeła. Glavna zasluga za to gre tovarišu A. Kosiju.

—Š— **Umrli dež. odbornik Robič in učiteljstvo.** Pišejo nam iz Spodnještajerskih

učiteljskih krogov: S smrtjo dež. odbornika Robiča izgubi slovensko učiteljstvo toplega zagovornika svojih narodnih in stanovskih teženj. Poznal je pokojnik posebno dobro skrb in težave učiteljstva, saj je izšel iz našega stanu. Bil je najprvo ljudskošolski učitelj in šele na Dunaju se je kot vadnični učitelj usposobil za profesuro na učiteljsku, ko je dobil l. 1872. v Mariboru. Bil je tudi v mariborskem političnem okraju dalje časa šolski nadzornik ter je prav dobro izhajal z učiteljstvom. V deželnem zboru se je živahno udeleževal debat o šolskih in učiteljskih vprašanjih, tako vzlasti l. 1897. in 1898., ko se je razpravljalo in sklepalo o regulaciji naših službenih prejemkov. Baš pred koncem dobe prejšnjega deželnega zbora je še vložil predlog za regulacijo učiteljskih plač. Nekaj pa mu štejemo v posebno zaslugu: ni se dal v Gradcu izrabljati za denuncijanta slovenskega učiteljstva, kakor so to pogosto iz strankarskega sovraštva zahtevali od njega duhovniki. Prepustil je za umazani posel drugim gospodom klerikalnim poslancem. Blag mu spomin!

—Š— **Tovariš Anton Brezovnik** je bil prvi in prvi začetnik Zaveze, takisto je bil ustanovnik in započetaik »Popotnika«. Da bi imela Zaveza in učiteljstvo svoj svobodni miselni list, je zbral v Celju več tovarišev ter jih pregovoril, da so ustanovili »Popotnika«, list za šolo in dom, ki mu je bil več let najmarljivejši sodruknik in propagator. Pisal je vanj pod različnimi imeni članke, dopise in zbral notice ter druge, učiteljstva in šole se tikajoče stvari. — Našemu listu je bil vesten sodelavec pod Močnikom in Praprotnikom. Časih je napolnil sam po dve tretjini lista. — Od l. 1896. živi v pokoji v Vojniku pri Celju še vedno nesklonjenega duha in trdne volje. Na zdar, vrli naš Tone!

—Š— **Zakaj molče?** Naši slovenski klerikalni deželnozborni poslanci še do danes niso smatrali za potrebno obrazložiti svojega stališča napram deželnemu zboru. V vseh političnih krogih se zamen vprašuje, čemu vse to, in najrazličnejša mnenja so na dnevnem redu. Splošna pa je sodba, da se klerikalci ne upajo z jasnimi besedami na dan, ker se boje vsake besede, ki bi jih z budoče vezala. Na prilično vprašanje, kakšno stališče bi zavzeli, če bi prišlo do razpusta, enostavno odgovarjajo: »Mi ne izgubimo ničesar!« To se lahko tolmači glede na politično pozicijo v deželnem zboru, kot so si jo ustvarili z obstrukcijo, tolmači se pa tudi lahko na ta način, da so si klerikalni poslanci svojih mandatov docela svesti. Ob neki drugi priliki se je enega njih vprašalo, bi li po eventualni novi izvolitvi in sklicanju deželnega zbora brez nadaljnega dosledno vztrajali pri svojem, in odgovorilo se je, »da ni izključeno«. Temu nasproti si vsakdo lahko za prvo sam ustvari sodbo, oziroma si to lahko sam tolmači, kakor mu ljubo. Eno je gotovo, da z ogrinjanjem v molčečnost, kot je to pri njih danes v navadi, človek ne more verjeti v odkritosrčnost klerikalne politike.

—Š— **Okrajni šolski svet v Celju** (okolica) obhaja letos dvajsetletnico, odkar je v narodnih slovenskih rokah. Po dolгих, ostrih bojih se je l. 1889. posrečilo Slovencem, da so dobili okrajni zastop v svoje roke. — L. 1893. je potekla šestletna doba prejšnjega nemškega okrajnega šolskega sveta, in pri volitvi dne 28. junija 1893. je poslal okrajni zastop v okrajni šolski svet tele člane: Baš L., Brezovnik A., dr. Dečko I., dr. Gregorec L. in Roblek Fr. — Kot zastopnik cerkve je bil imenovan opat Fr. Ogradi, učiteljstvo je zastopal Fil. Koderman, okr. šolski nadzornik pa je bil P. Leitgeb (hud naš nasprotnik). Kako se je tedanji ultranemški okrajni glavar celjski dr. Pavel Wagner te nove večine razveselil, kaže to, da je prvo sejo sklical šele na dan 27. nov. 1893, drugo na 7. marca 1894, tretjo pa na 8. maja 1894, dasi zakon natančno določuje, da se morajo seje okrajnega šolskega sveta vršiti vsak mesec najmanj enkrat. Tekom časa so izstopili: Baš L., Koderman in Roblek; umrla sta doktor Dečko in Leitgeb. Na njih mesto je volil okrajni zastop člane: dr. I. Vrečka, I. Širco (in ko je ta odstopil) Lednika M. Sedaj pa, ko ni okr. zastopa (od l. 1904. vlada c. kr. komisar) so sedanjí l. 1899. izvoljeni člani nekaki »dosmrtni člani« okrajnega šolskega sveta celjskega. Vso dobo so ostali le: Brezovnik, dr. Gregorec in Ogradi; ti obhajajo torej letos dvajsetletnico svojega delovanja v tej korporaciji. — Mnogo dobrega je ta okr. šolski svet v teku teh let storil za narod in učiteljstvo; mnogo iz Gradca slovenskemu ljudstvu in učiteljstvu namenjenih udarcev je bolj ali manj uspešno pariral; mnogokaj bi bil rad storil, ko bi ne imel kolikortoliko vezanih rok, in ko bi mu marsikak dober ukrep ne bili »popravili« tam zgoraj pri dež. šol. svetu v Gradcu. Z zadovoljstvom lahko ti trije jubilarji zrejo nazaj na preteklo dobo, zakaj storili in dosegli so po svojih močeh, kolikor se je dalo.

Ne zabite Učiteljskega konvikta!

Goriške vesti.

—g— **V Gorici je umrl** evangelijski župnik in senior W. Schmidt, mož, ki se je živo zanimal za zgodovina reformacije in protireformacije v slovenskih deželah ter spisal tudi več sestavkov po zgodovinskih virih. V »Soči« je svoj čas priobčeval spis »Evangelij v Vipavi in okoli Vipave«. Takega gradiva je nabral vse polno; naj bi prišlo v večše roke! Pokojnik je poznal in visoko cenil žilavost in nadarjenost slovenskega naroda. Blag mu spomin!

—g— **Nova učiteljska mesta** sistemizira goriški mestni svet. Tako dobi še eno učno osebo mestna ljudska šola v ulici sv. Ivana v Gorici. »Soča« pravi na to: No, mi privoščimo laškim otrokom zadosti učiteljev in učiteljic — ali ob tej priliki vprašamo slavni mestni svet, kdaj začno poštno delati s slovenskimi šolskimi zahtevami oni, ki imajo po svojem glasilu polna usta pravice in kulture?

—g— **Ustanovitev samostojne slovenske državne gimnazije v Gorici.** V nedeljo je došel v Gorico cesarski odlok, ki zaukazuje ustanovitev popolne humanistične gimnazije s slovenskim učnim jezikom ter realne gimnazije z italijanskim in realne gimnazije z nemškim učnim jezikom. Stara gimnazija z nemškim učnim jezikom izumrje v sedmih letih in na nje mesto stopi slovenska ter italijanska in nemška realna gimnazija. Tako je izvojevan boj, ki se je bil skozi desetletja. Slovenska gimnazija bo štela letos 4 razrede in se sukcesivno izpopolni. Imela bo potem poleg ravnatelja 14 definitivnih profesorjev. Razredi bodo nameščeni v starem gimnazijskem poslopju v Šolski ulici.

—g— **Goriška gimnazija** bo najbolj slovenski državni zavod te vrste na Slovenskem. Učni jezik bo skozinskoz slovenski, a preskrbljeno je, da se dijaki temeljito priučijo drugim modernim jezikom. — Dolžnost slovenskih staršev, ki pošljejo svoje sinove na gimnazijo, je ta, da jih upišejo v slovensko gimnazijo. Tu se bodo učili v domačem slov. jeziku in nemščini se poleg tega naučijo tako, da jo bodo popolnoma obvladali, ko izvršijo gimnazijske študije. Zato pričakujemo, da ne bo nobenega slov. očeta in nobene slov. matere, ki bi silila svojega otroka morda v nemško gimnazijo!

—g— **Deželni šolski svet** je razposlal vsem okrajnim šolskim svetom odlok, v katerem naznanja, naj le-ti učiteljstvu ne dajajo predolghih dopustov zaradi bolezni, marveč naj preskrbijo dotičnemu učiteljstvu izpričevala, da ni zmožno za delovanje.

—g— **Dopust zaradi bolezni** je dobilo sledeče učno osebo iz goriškega političnega okraja: Slavica Vilhar v Mirnu, Edmund Čibej na Doju, Vinko Bandel na Vrhu nad Kanalom, Josipina Srebrnič v Črničah, Tomaž Lukančič v Gabrijah pri Rubijah in Ljudmila Medvešek v Kronbergu.

—g— **Goriški politični okraj** šteje okoli 200 učnih oseb.

—g— **Imenovanje.** Akademični slikar Viktor Cotič iz Gorice je imenovan za suplenta na gimnaziji v Zadru.

—g— **Poročilo.** V sredo se je poročil tov. Franjo Golja, nadučitelj v Zaloščah, z gđno. Milko Vodopivecovo, hčerko pok. cesarskega svetnika g. Franca Vodopivca. Bilo srečno!

—g— **Učiteljska imenovanja in premeščanja.** C. kr. pomnoženi okrajni šolski svet za goriško okolico je imenoval oziroma premeščil sledeče učitelje in učiteljice: Za definitivnega nadučitelja v Cerovem je imenovan dosedanjí provizorični nadučitelj Josip Poberaj; za definitivnega učitelja-voditelja v Tevčah je imenovan Albert Rajer, ki je bil dosedaj tamkaj provizorično nameščen; za definitivnega nadučitelja v Šmarjah je imenovan Rihard Orel, ki je dosedaj služboval v Višnjeviku; za definitivno učiteljico v Opatjenselu je imenovana Avgusta Podgornik, dosedaj provizorično nameščena istotam; za definitivnega učitelja-voditelja v Kostanjevici nad Kanalom je imenovan Fr. Mavrič, dosedaj provizorično nameščen istotam; za definitivnega učitelja v Kanalu je imenovan Alojzij Poljšak, dosedaj provizorično nameščen istotam; za definitivno učiteljico v Kronbergu je imenovana Marija Jug, dosedaj def. nameščena v Oseku; za definitivnega nadučitelja na Vogerskem je imenovan Josip Batič, dosedaj def. nameščen na Vrhu nad Rubijami; za definitivnega nadučitelja v Mirnu je imenovan Alojzij Urbančič, dosedaj na Vogrskem; za definitivno učiteljico v Rihenbergu je imenovana Ottilija Strel, dosedaj def. nameščena v Šmarjah; za def. učitelja v Kojskem je imenovan Rudolf Reja, dosedaj prov. nameščen v Zapotoku; za defin. nadučitelja v Biljah je imenovan Rudolf Kumar, dosedaj def. nameščen v Smartnem; za def. učitelja-voditelja v Vrtovinu je imenovan Anton Tušar, dosedaj prov. nameščen istotam; za def. učiteljico v Al-

dovščini je imenovana Katarina Boštjančič, dosedaj def. nameščena na Dolu pri Ajdovščini; za def. učitelja v Prvačini je imenovan Anton Lenarčič, dosedaj prov. nameščen v Rihembergu; za definitivnega učitelja-voditelja v Batah je imenovan Valentin Doljak; za potovalnega učitelja za Dolenji Lokovec je imenovan Franc Troha; za def. učitelja v Solkanu sta imenovana Emil Zorn in pa Mirko Kacafura. — Definitivna učiteljska imenovanja in premeščanja stopijo v veljavo šele tedaj, ko deželni šolski svet potrdi ta imenovanja in premeščanja. — Provizorično je nameščeno v Goriškem političnem okraju sledeče učiteljsko osebje, in sicer: Josip Berce iz Prvačine v Osek; A. Vodopivec iz Oseka v Prvačino; Marija Srebrnič, potovalna učiteljica za Levpo in Zavrha; Emilija Črnigaj za Kal; Mukač Valerija iz Kojškega v Miren; Martine Franc iz Zaloge na Vrh nad Kanalom; Ana Mungerli iz Zavrha-Levpa v Kronberg; Anton Mungerli je pridružen pisarni c. kr. okr. šol. sveta; Bensa Peter v Ločniku je imenovan za prov. učitelja v Turjak. — Iz različnih vzrokov se ni imenovalo učitelje, oziroma učiteljice za: Podsobotin, Šebreljak, Čepovan, Grgar, Gojače, Kal, Zaloge, Lokve, Kamnje, Vitovlje, Skrilje in Cerovo.

—g— **Začetek šolskega leta na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici** Dne 16. in 17. septembra od 8. do 12. predpoldne bo vpisovanje za gojenke učiteljske, za deško in dekliško vadnico. Ponavljalni in drugi izpiti bodo 16. in 17. sept. od 3. do 6. popoldne. Učenci in učenke za I. razred vadnice naj prinese: krstni ali rojstni list, zdravniško izpovednico, da so zdravi na oči, o cepitvi koz in ubožni list, ako želijo biti oproščeni od šolnine, ki znaša pet kron za polletje. Vpisovanje se vrši: za III. in IV. deške vadnice v S. Gregorčičevem Domu (Via Vetturini), za III. in VIII. razr. dekliške vadnice v Malem Domu (Via Bertolini), za vse druge razrede in tečaje pa na učiteljsku (Corso Giuseppe Verdi št. 3). Slovenska služba božja bo dne 18. septembra ob 8. uri v cerkvi sv. Ignacija na Travniku. V petek, 19. sept., se začne redni pouk. Ponavljalni izpiti zrelosti (pismeno) bodo dne 24. septembra od 8. do 12. Ponavljalni izpiti za otroške vrtinice in za učiteljice ročnih del se obnavljajo dne 23. septembra od 8. do 12. in 3. do 6. — **Ravnateljstvo.**

—g— **Iz goriške okolice** poročajo: Lansko leto so prišli v naš okrajni šolski svet, letos pa skoraj v vse krajne šolske svete drugačni gospodariji in posledice se že kažejo v tem, da zakonite določbe ostajajo na papirju. Občine prosijo za razširjenje šol, opirajo se na dejanske potrebe in zakonite določbe; ali mogotci v okrajnih šolskih svetih se ne brigajo za take prošnje in jih zavračajo. Razpisali so službo knjigovodje pri okrajnem šolskem svetu, a potem pustili, da je vsa stvar obtičala. Okrajni šolski nadzornik se potaplja v delu, ki ne spada v njegovo področje, zaradi česar ne more nadzorovati šol, da bi se preprečilo, kako se n. pr. otroku v šoli izbija zob iz ust, kako se šikanira otrok v šoli, ker je oče socialni demokrat itd. Zaradi vedno večje draginje so določili drugi okrajni svojem učiteljsku 20% draginjske doklade; v goriški okolici pa so odvezli še tiste malenkostne doklade, ki jih je učiteljstvo prej imelo. Namesto teh so dali nekaj beraških podpor, a še to po simpatiji in na podlagi strankarskih sklepov. V začetku junija t. l. je bilo razpisanih okoli 40 služb na šolah goriške okolice. Agitatorji so hitro nastopili svoje romanje okoli članov krajnega in okrajnega šolskega sveta. Krajni šolski svetovi so imeli svoje seje. Napravili so svoje terne predloge, pri čemer pa ne upoštevajo ne izpovedi, ne zalužnega delovanja, ne službenih let, ne krajnih, osebnih in družinskih razmer. Na razpisana mesta hočejo privleči gotove politične pristaše, sinove in hčere domačih družin pa spraviti daleč proč ali tudi na cesto. Ti in pa hčere ubogih vdov, ki s težavo preskrbujejo več otrok, naj čakajo, da si prej naberejo zaslug za — politično stranko. To so nezdružave in za namene šole pogubne razmere. Ali gospodje naj bodo uverjeni, da pride vihar, ki počisti marsikaj!

Tržaške vesti.

—t— **Podržavljenja na Ciril-Metodovih šolah v Trstu.** S 1. septembrom t. l. je naučno ministrstvo imenovalo državnim učiteljem v XI. čin, razr. Mileno Rohrmannovo, Vido Kersnikovo in Valentina Katnika; v X. čin, razr. pa A. Wašteta, E. Zametličev, R. Golijev, Fr. Marinča in F. Garvasa iz Krmina.

—t— **Šolska politika v Trstu.** Z veseljem moramo konstatirati, da se morda nikjer toliko kakor v Trstu od javnosti ne ceni šolstva in se tudi deluje za prosih slovenskega šolstva. Ni ga skoraj shoda, da bi narodni politični voditelji ne ome-

njali šolskega vprašanja, ljudstvu pojasnili njega pomen in ga navduševali za narodno-šolski boj. Oni ljudstvo vzgojujejo, da je prijazno šoli in šolstvu. Zato pa je tržaško ljudstvo brez oporekanja in predhodkov požrtvovalno za narodno-šolske zahteve. In naše narodno časopisje v Trstu tudi s hvalevredno požrtvovalnostjo stavi šolska vprašanja vedno na prva mesta in ljudstva s tem kaže, da tega vprašanja ne podcenjuje. Zato in odtod veliki uspehi in napredek ter vedne zahteve po napredku našega narodnega šolstva tu. Ljudstvo je vzgojeno, ker sliši dobre besede o šolstvu, a ne zgolj hujkanja. Njemu je šola narodno svetišče. Tudi učiteljstvo postopa tu drugače. Ono se ne bori v „učiteljskem društvu“ le za stan in stanovske koristi, temveč v prvi vrsti za stroko, t. j. za šolo in šolstvo. Ono si je postavilo šolski program na prvo mesto in se odločno bori za realizacijo tega programa. A šolski boj se je razvil že tako daleč, da se celo strokovna društva že potežajo za šolska vprašanja. In to je že višek napredka. Delavska organizacija se z vsemi sredstvi poteza za slovensko strokovno šolstvo v Trstu; Zveza jugoslovanskih železničarjev pa zahteva na Belvederju slovensko ljudsko šolo, ker tam stanuje mnogo železničarjev, a se je bati, da Schulverein ne polovi njih otroke, ker snuje tam svojo šolo. Vsakdo pa naj sedaj sam pogleda, kako se goji šolska politika v drugih kronovinah in od drugih strank!

—t— **Nemški priseljenci v Trstu** uživajo v šolstvu neverjetno protekcijo pri vladi. Če pride par nemških kramarjev v Trst, že jim vlada ustanovi državno trgovsko šolo. Potem se pa „Grazer Tagblatt“ še jezi v svojih „nemških štimcah“, da Slovenci zahtevajo tudi od države slovenskih šol v Trstu. Nemcev je v Trstu komaj 10 tisoč, medtem ko je Slovencev čez 60.000. In imajo Nemci tu 2 deški in 2 dekliški drž. ljudski šoli; istotako po dve državni meščanski šoli; dalje imajo nemško realno gimnazijo na drž. stroške; nadalje drž. gimnazijo in realko; poleg tega bo vsak čas poddržavljen tudi nemški dekliški licej, katerega itak že sedaj vzdržuje pravzaprav država in na Schulvereinski šoli v Škednju poddržavlja vlada učiteljstvo. A kaj imajo Slovenci v Trstu? 10 ljudskih šol od občine in par poddržavljenih učiteljev na Ciril-Metodovih šolah. Par Nemcev ima torej popolno svoje šolstvo; šestkrat toliko Slovencev pa razen ljudskega šolstva, ki je pa tudi za toliko število nezadostno, ničesar. Državna mera je tu gotovo krivična, še očitnejša pa postane krivica za dejstvom, da te nemške državne šole faktično širijo in vzdržujejo Nemci s pomočjo slovenskih otrok. Država pa Slovence ne mara dati niti paralel na gimnaziji, kjer je v nižjih razredih dve tretjini slovenskih otrok. Če torej Slovenci zahtevajo v Trstu več od vlade, so to upravičeni zahtevati!

—t— **Številke naj govore!** Zgoraj smo navedli, koliko šol ima 10.000 Nemcev v Trstu. Poglejmo pa, kako je v drugih deželah. Na Kranjskem je 27.000 Nemcev in ima 32 javnih ljudskih šol z nemškim učnim jezikom ter 8 z nemško-slovenskim; Slovenci na Koroškem, kjer jih je čez 80.000, imajo pa le tri javne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom in v Trstu, kjer jih je čez 60.000, pa komaj 10. Iz tega je razvidno, kako Nemci i. dr. zatirajo Slovence s šolstvom, kako so pa Slovenci še preobzirni do njih!

Istrske vesti.

—i— **Iz Valdernige pod Sv. Petrom na Piranščini** nam poročajo: Tu se je vršil dne 16. avgusta shod. Navajamo nekaj stvari s tega shoda, ki so splošno, zlasti pa za učiteljstvo zanimive. Drž. poslanec Pangerc je poudarjal, kako kulturni svet poreški zanemarljivo slovenski del dežele, kako vzdržuje deželna uprava kmetijsko šolo le za Italijane, dasi je dokazano, da smo mi po dvetretjinski večini kmetovalci. — Župan bužetski Fr. Flego: Slabo gospodarstvo v deželi vidimo zlasti na šolskem polju. Za 15 italijanskih otrok ustanove takoj vzporednico k naši šoli, a tisoči naših otrok nimajo kam v hram prosvete. — Bila je sprejeta resolucija, ki jo je utemeljeval Celiga od Sv. Petra in ki pozivlja slovenske državne in dež. poslance Istre, naj ves svoj vpliv stavijo v to, da se čim prej odpre v St. Petru prepotrebna slovenska ljudska šola, tako tudi v Koštaboni in Kerkavcih, občine Pomjan, in da se zato porabijo eventualno tudi privatne hiše, ako ne odgovarjajo povsem šolskim zahtevam, dokler se ne zgradi novo šolsko poslopje, in da tudi država prispeva s svojo podporo k tem zgradbam. — K tej resoluciji se je prijavil za besedo nadučitelj tovariš Orel iz Kort, ki je razložil potek predpriprav za ustanovitev njihove šole in polagal zborovalcem na srce, naj se najprej medsebojno sporazumejejo St. Peterci in Novovaščani in ne da se prepirajo, na katerem koncu vasi naj stoji šola. — Klici: Smo že složni! Le šola naj pride!

—i— **Iz Izvestja ravnateljstva Družbe Sv. in M. za Istro za leto 1911.** (Življenje učiteljskega na Družbinih šolah) Ravnateljstvo poroča, kako se je Družbinemu učiteljstvu oskrbelo za penzijo, zaključuje to poročilo s sledečim besedilom: „Do 65 eksistencij visi danes na naši Družbi. Do naslednjega dne se to število pomnoži. Na nas je, da poskrbimo za te naše sodelavce, da njim, njihovim vdovam in njihovim sirotam zagotovimo, da bodisi v boleznih ali starosti, bodisi v drugih potrebah ali nesreči jim zagotovimo skorjico kruha. — A to oni tudi popolnoma zaslužujejo. — Ko se govori o Družbi, se pogosto razpravlja le o tem, koliko stanejo družbo njena šolska poslopja. Pozabljajo pa ti zabavljači, da denar in zgradbe so mrtvi kapitali in kot taki bi tudi ostali, da bi ne bilo njih, ki jim vdahnejo življenje. A to so naši učitelji in učiteljice. Kakšno pa je življenje teh naših pionirjev? — Nekoliko njih je nastavljenih po istrskih mestecih. Ti so večinoma izpostavljeni napadom naših narodnih nasprotnikov in v teški borbi in skrbi za obstoj teh šol, proti katerim propad je vse zločno. Poleg tega morajo sodelovati pri vseh društvi, kjer gre za dobrobit našega ljudstva. — Bolj oteženo pa je življenje onim, ki bivajo na deželi. Kjer ni duhovnika, ali kjer je duhovnik naš narodni nasprotnik, tam so naši učitelji — vse. Izvrševati morajo svojo težko dolžnost v šoli, imeti večerne tečaje za analabete, snujajo pevška društva, tupačam vodijo posojilnice itd. A za ves ta trud ne dobivajo ponekod ne primerne hrane, ne primerne stanovanj, družbe primerne ni nikjer, ni je osebe, kateri bi se človek mogel potožiti, ni je osebe, kateri bi mogel zaupati težko svojega položaja. Imamo gđc učiteljic, ki so presrečne, ako jih namestimo v kraj, izza katerega vsaj iz bližnjega hriba gledajo kraj, kjer je nastanjena tovarišica, da sta vsaj v duhu v nekaki zvezi. — K temu pa pridodajmo še priganjanja in šikaniranja naših učiteljic, s katerimi jim naši neprijatelji otežujejo življenje v teh krajih v svrhu, da se odselijo in šola ostane — zaprta. — Tak je tedaj položaj učiteljstva na Družbinih šolah v Istri in nič boljši ni na deželnih. A tovariši, ne strašite se tega. Življenje je tudi tukaj kakor drugod tako, kakor si ga ustvari učitelj sam. Tajnik Družbe kot pesnik in pisatelj je očrtal le senco, je pa tudi svetlih žarkov, in če bi vas Družba potrebovala, nikar ji ne odrecite svoje pomoči. O.

—i— **Naše razmere.** Znano je, da je v Istri v veljavi še vedno oni zakon, zaradi katerega je dvojna mera, t. j. da so plačani učitelji na enorazrednicah slabše, kakor učitelji na dvo- in večrazrednicah; da morajo oni, ki niso priljubljeni nekaterim gospodom, služiti 20 let, preden pridejo v II. plačilni razred, a drugi, ki so priljubljeni, so koj prvo leto po sposobnostni izkušnji že v II. plačilnem razredu. Znano je, da je dal deželni odbor svojim uradnikom brez vsakega sklepa deželnega zbora 30.000 K draginjske doklade, a za učiteljsvo, ki ima tudi deželno službo, nima niti počenega vinarja. Konstatirati moramo poleg tega, da v Istri cvete posebno „benjaminstvo“. Da ne bomo predolgi, naj omenimo samo to. Za kmetijski tečaj, ki se je obdrževal v Gorici, so bili sprejeti: nadučitelj iz Boljunca, nadučitelj iz Ricmanji, učitelj-voditelj iz Črnotiče in učitelj iz Šmarji. Že poprej je bilo določeno, da se plača primerna potna odškodnina od službenega okraja do Gorice in nazaj (železnica III. razr.), prosto stanovanje, hrana in študijska podpora 60 K. Izmed zgoraj imenovanih bi imeli za vožnjo po železnici: ricmanjski 4-40 K, boljunski 4-70 K, črnotičski 5-80 K in šmarjski 5-60 K. V poštov seveda pride tudi daljava službenega kraja od železnične postaje. Ricmanje so pri železnici, Boljunec je oddaljen okroglo 2 km, Črnotiče 4-5 km in Šmarje tudi 4-5 km. In kako so določili gospodje to potno odškodnino? Nihče ni dobil toliko, kolikor mu gre. — Take so razmere v Istri ob ubileju Zaveze. Drugod se boje komisariata, tukaj pa ga težko pričakujemo, ker se nadejamo, da bo komisar kaj tudi na delovanje raznih šolskih svetov.

—i— **Otvoritev „Narodne čitaonice“ v Cerovljah.** Slednjič je prišel dan, da smo odprli svojo narodno čitalnico, ki je že danes trn v očesu naših narodnih sovražnikov. A bo gotovo vedno bolj, kolikor bolje bo uspevala. A to bo, če se naši brigi pridruži tudi briga naših narodnih prijateljev in rodoljubov, ki naj podpro naše podjetje materialno in moralno. Zakaj mi sami ne moremo vsega. Premalo nas je. — Svečanost se je začela nekaj pred četrto uro pop. Naše trobojnice so vihrale na vidnih mestih. Ob 4. uri pop. je krenil odbor z zastavo proti kolo-dvoru. Že tedaj se je izražalo veselje na obrazih vseh naših. Vlak je pripeljal godbo in lepo število drugih naših prijateljev. V izpredu smo krenili proti društvenim prostorom. — Pred hišo je hotela glasba zasvirati narodno pesem, ali pritiskala je oborožena sila in zabranila sviranje, dasi je imela godba dovoljenje za sviranje. Na to je hotel vrli naš učitelj pozdraviti došle prijatelje in domačine, kar so mu zopet zabranili orožniki. — Učitelj,

časni predsednik je sezval na to skupščino, na kateri je bil izvoljen stalni odbor. Za časa skupščine je ljudstvo komentiralo postopanje javnih organov in smo po zaslugi mladega dr. Prudana dosegli, da je po skupščini smela godba pred čitalnico zasvirati eno pesem ter smo krenili ob sviranju glasbe na dvorišče g. Opašiča, kjer se je vršil zabavni del. Ob 7. uri je morala glasba oditi z vlakom in je ostavila nas domačine v zadovoljstvu, da se je svečanost tako lepo izvršila, izvzemši gori omenjene incidente. Med odmorom se je naš priljubljeni učitelj zahvalil na mnogoštevilnem obisku, a potem je g. A. Belanč iz Pazina v kratkem govoru očrtal bedno stanje našega naroda nekdanj in danes, koliko so čitalnice doprinesle k zbujanju narodne zavesti in širjenju prosvete. V zgled je navel najstarejšo hrvaško čitalnico v Istri, ono v Kastvu. Odboru in vsem je polagal na srce, naj delajo v čim lepši prosih društva. Došla darila in skupiček za prodano grozdje so dali 114.80. Bivši časni in sedanji stalni odbor se presrečno zahvaljujeta vsem, ki so kakor bodi pripomogli, ter prosita nadaljnje blagonaklonjenosti.

Koroške vesti.

—k— **Hujskanje.** Med koroškim duhovništvom se vedno bolj širi nestrpnost in sovraštvo napram slovenskemu življu. Koroški nemški duhovniki vedno bolj prestopajo v službo nemškega Schulvereina in Súdmarke kot govorniki in najstrastnejši hujskaci proti Slovincem. Če pokažejo nemški duhovniki, da so Nemci in če spoštujejo svoj materni jezik, je to prav in je tudi njihova dolžnost, kakor je to dolžnost vsakega človeka. Da se pa vdinjajo najbolj strastnim nemškim bojnimi organizacijam kot ljudski hujskaci, da zlorabljajo svojo duhovniško obleko, svoje duhovniško pastirstvo, in svoj vpliv pri ljudstvu zato, da ga ščujejo na boj proti svojemu sosedu in to samo zato, ker je Slovenec, to se pa gotovo ne strinja s častjo, z nazori in z dolžnostmi katoliškega duhovnika, ki bi nam moral predstavljati oznanjevalca miru vseh narodov in jezikov in posebno zaščitnika vseh zatiranih. Kako morejo učiti z lece ali v šoli temeljni nauk svojega vzornika, nauk, ki temelji na zapovedi: Ljubi svojega bližnjega? Ta nauk morajo zavreči ali morajo postati hinavci ali nasilneži, zakaj s tem ne sejejo seme ljubljnosti in sprave, marveč vsajajo v srca praznovernega, nevednega in slepega ljudstva, sovraštvo in boj proti svojemu bližnjemu. Pred vsem se odlikuje med koroškim duhovništvom kot prvoborelec nemškega Schulvereina, katehet v Velikovcu, Almer. In tega človeka časte sedaj vsi nemški listi brez izjeme in ga slave kot prvega junaka v duhovniški obleki in bojnih vrstah proti Slovincem. Slovenski duhovnik ne sme niti pokazati, da je Slovenec. Že je po njem. Nemški duhovniki, pa ki se vdinjajo bojni organizaciji, ki zlorabljajo duhovniško obleko in jo s tem naravnost sramote, se povzdigujejo in hvalijo. Jasno kaže to, kako malo spoštujejo celo zastopniki vere, učitelji krščanskega nauka, temeljne zakone katoliške vere. Taki duhovniki morajo izgubiti pri ljudstvu ves vpliv, taki duhovniki ljudstvo pokvarijo, in če ljudje čedalje bolj uvidevajo, kako jih vodijo sleparsko za nos, je njihova krivda, ki se bo maščevala na njih samih.

—k— **Koroški učitelj discipliniran!** Deželni šolski svet je premedil nekatere učitelje iz „službenih razlogov“. Prav zanimiv je ta slučaj, ker deželni šolski svet ar. n. žira to samo med Slovinci, pri nemških učiteljih se bi ne upal udeležiti tega. Deželni šolski svet prezira vsa načela pravičnosti in se ravna sploh le po navodilih „Volksratovih“ hujskacev. Priseljeni Nemci dopisujejo dan na dan „Volksratovcem“, ki take podatke, polne laži in zvijač, donašajo udom deželnega šolskega sveta. — Če se je morda slovenski učitelj upal parkrat kihnuti ali preglasno govoriti o slabem vremenu, je že premeščen iz službenih razlogov. Nadučitelj Hribernik v Lipi nad Vrbo je menda pravilno izkazal šolske zamude in jih izročil načelniku okrajnega šolskega sveta, ki jih je pa zapravljal, da se je potem moglo Hriberniku očitati, da ni izpolnil izkaza zamud. Ta slučaj piše „Mir“ je res klasičen. Navadili so potem vsenemškega rogovileža, gostilničarja Hofferja, da vedno išče podpisov. Res leta Hoffer od hiše do hiše in poudarja: „Für unterschreiben, wir kriegen an anderen Lehrer!“ Načelkan pa ima seveda na papirju debele laži in obrekovanja, ki jih pa ljudem zatajuje; glavno je da lovi podpise — pod katero prevezo, to mu je malo mar. Občina protestuje zoper premeditev, a Hoffer se laže ljudem, da občina zahteva premeditev. — Tako se nam godi na Koroškem! Voditelji koroških Slovencev govore po katoliških shodih, z dejanji pa ostajajo doma za pečjo! Žalostna nam majka!

Agitirajte za svoje glasilo! Pridobivajte mu novih naročnikov!